

Predkladacia správa

Ministerstvo financií SR predkladá na rokovanie vlády Návrh rozpočtového plánu Slovenskej republiky na rok 2021. Tento dokument reflektuje údaje uvedené v Návrhu rozpočtu verejnej správy. Analytickým spôsobom prezentuje fiškálny vývoj v aktuálnom roku, predpokladaný vývoj ekonomiky ako aj rozpočtovú politiku a opatrenia do roku 2023. S termínom do 15. októbra sa predkladá aj Európskej komisii na posúdenie súladu s pravidlami Paktu stability a rastu.

Ekonomika Slovenska klesne v dôsledku globálnej pandémie v roku 2020 o 6,7 %, čo je historicky jej najväčší prepád. Počas globálnej finančnej krízy v roku 2009 klesla o 5,4 %. S prudkým hospodárskym poklesom stúpne nezamestnanosť a rast miezd sa výrazne spomalí. Od druhej polovice roka 2020 sa začal domáci aj zahraničný dopyt zotavovať. Vďaka oživeniu stúpne HDP v roku 2021 o 5,5 %. Ekonomika však zostane podchladená a nové pracovné miesta sa budú vytvárať pomaly. Hlavným negatívnym rizikom pre ekonomický vývoj naďalej ostáva vývoj pandémie, aj vzhľadom na aktuálne rastúci počet pozitívne testovaných ľudí. Naopak pozitívnym rizikom prognózy sú dodatočné zdroje z EÚ z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Prioritou vo verejných financiách v roku 2020 je podpora ekonomiky počas pandémie a zrealizovanie rozpočtu. V dôsledku toho deficit narastie v tomto roku na 9,7 % HDP. K zvýšeniu schodku prispievajú opatrenia na podporu ekonomiky počas pandémie, aj výpadok príjmov spôsobený prepádom hospodárstva (celkový vplyv 4,3 % HDP). Takmer v rovnakej výške sa na zhoršení deficitu podieľa pokrytie minulých rozpočtových rizík (s vplyvom spolu 4,1 % HDP). Ide najmä o dofinancovanie štátnych podnikov pod gesciou ministerstva dopravy, zrealizovanie nedaňových príjmov, dofinancovanie IT projektov a prevádzky na viacerých ministerstvách, hospodárenia Sociálnej poisťovne a samospráv. Časť prehlbenia deficitu spôsobujú aj nové politiky vlády. Ide najmä o náklady spojené s vytváraním nového Ministerstva pre regionálny rozvoj a investície, zrušenie bankového odvodu, či zavedenie 13. dôchodku (spolu 0,4 % HDP).

Pri podchladenej ekonomike a narastajúcom počte pozitívne testovaných je prvoradé zachovať obozretný prístup k fiškálnej politike. Tomu zodpovedá cieľ deficitu vo výške 7,4 % HDP na rok 2021, ktorý obsahuje rezervu približne 1 mld. eur na krytie rizík spojených s pandemiou. Odhladiac od rezervy deficit ostáva približne na nezmenenej štrukturálnej úrovni. Nové opatrenia sa zameriavajú najmä na sociálnu oblasť. Výdavky na dôchodkové dávky stúpnu pre zavedenie 13. dôchodku a v dôsledku úpravy dôchodkového veku pre poistencov, ktorí vychovávajú deti. Negatívny fiškálny vplyv čiastočne utlmí zmrazenie rastu výšky minimálnych dôchodkov. Od apríla 2021 sa zavedie nová tehotenská dávka. Rozpočet počítá aj so zrušením doplatkov na lieky pre deti, zdravotne ťažko postihnutých a dôchodcov. Úprava sadzieb na dani z motorových vozidiel cieľi na zvýšenie konkurencieschopnosti odvetvia. V rámci konsolidačných opatrení je najdôležitejšie viazanie mzdových a prevádzkových výdavkov a zvýšenie zdaňovania tabakových výrobkov.

V roku 2020 vzrastie verejný dlh na historicky najvyššie úrovne nad 60 % HDP. Historicky najvyššie úrovne dosiahnu aj riziká dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Dlh bude bez dodatočných opatrení rásť aj v ďalších rokoch a v roku 2023 dosiahne až takmer 70 % HDP. Na zastavenie rastu dlhu postupnou konsolidáciou je nevyhnutné znížiť saldo verejných financií aspoň k úrovni okolo 3 % HDP. Znižovanie schodku verejných financií je kľúčové aj v kontexte výrazného zhoršenia dlhodobej udržateľnosti, na ktorú nestačí reagovať len dôchodkovou reformou a konsolidáciou dosiahnuteľnou na horizonte aktuálneho rozpočtu. Zníženie vysokého rizika aspoň na stredné riziko udržateľnosti si bude preto vyžadovať pokračovanie konsolidácie aj ďaleko za rokom 2023, aj s podporou ďalších štrukturálnych reforiem.

Vládny návrh rozpočtu počítá so znížením štrukturálneho deficitu o 1 % HDP v roku 2022, čo zodpovedá nominálnemu cieľu 5,4 % HDP. V roku 2023 si uplatňovanie aktuálneho znenia Ústavného zákona vyžaduje povinnosť skokovito vyrovnať bilanciu príjmov a výdavkov. Zodpovedalo by to nerealistickej potrebe úsporných opatrení približne za 6 miliárd eur. Pre pokračovanie postupnej konsolidácie aj v ďalších rokoch je potrebná úprava Ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti.

Na udržateľné ozdravenie verejných financií je nevyhnutné doplniť konsolidáciu ďalšími reformnými piliermi – zvyšovanie kvality verejných financií, posilňovanie strednodobej záväznosti rozpočtu a jeho proticyklickosti, zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému a štrukturálne reformy na posilnenie ekonomického rastu. Kvalitu verejných financií zlepšuje pravidlo tzv. „nulového štartovacieho rozpočtu,“ ktoré sa uplatňuje pri návrhu rozpočtu kapitálových výdavkov na roky 2021 až 2023. Formalizuje sa aj hodnotenie investičných projektov nad 1 mil. eur. Strednodobú záväznosť a proticyklickosť rozpočtu posilní zavedenie výdavkových stropov aj plánované zmeny v Ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti. Pripravuje sa aj Ústavný zákon o dôchodkovom systéme. Štrukturálne reformy sú súčasťou chystaného Plánu obnovy a odolnosti, spolu s dôrazom na efektívne využitie jeho zdrojov.